

УДК 159.9

**BENEFITS AND RISKS OF DISTANCE LEARNING
FOR THE FIRST-YEAR STUDENTS' ADAPTATION
ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
ДЛЯ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ**

Kokhanova O.P. / Коханова О.П.

PhD of Psychology / к. психол. н..

ORCID: 0000-0003-4019-3663

Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Bulvarno-Kudriavska, 18/2, 04053

Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, Бульварно-Кудрявська, 18/2, 04053

Stoliarchuk O.A. / Столярчук О.А.

Doctor of Psychology, as.prof. / д. психол. н., доц.

ORCID: 0000-0003-4252-2352

Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Bulvarno-Kudriavska, 18/2, 04053

Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, Бульварно-Кудрявська, 18/2, 04053

Sorokina O.A. / Сорокіна О.А.

PhD of Psychology, as.prof. / к. психол. н., доц.

ORCID: 0000-0002-6600-2979

Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Bulvarno-Kudriavska, 18/2, 04053

Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, Бульварно-Кудрявська, 18/2, 04053

Анотація. У роботі викладено аналіз результатів опитування студентів першого курсу щодо переваг і недоліків дистанційного навчання. Виявлена висока оцінка більшістю першокурсників ефективності дистанційного навчання, он-лайн занять та якості розроблених викладачами електронних курсів свідчить про успішну дидактичну адаптацію опитаних до умов фахового навчання. Встановлено, що найбільше студентів не влаштовує відсутність повноцінного спілкування з одногрупниками і викладачами у дистанційному форматі освітньої взаємодії, а це виразно вказує на проблеми соціальної адаптації першокурсників.

Ключові слова: вища школа, дистанційне навчання, студенти, адаптація.

Abstract. An article presents an analysis of the first-year students survey results on the advantages and disadvantages of distance learning. The majority of respondents appreciated the effectiveness of distance learning, online classes and the quality of e-courses developed by teachers. This indicates a successful didactic adaptation of respondents to the conditions of the professional training. It was found that the most of students are not satisfied with the lack of full communication with classmates and teachers in the distance educational interaction, and this clearly indicates the problems of the first-year students' social adaptation.

Key words: high school, distance learning, students, adaptation.

Вступ. Світова практика запровадження дистанційного навчання вже має значні здобутки, тоді як вітчизняна вища освіта обмежувалась у цьому питанні локальним розробленням та використанням електронних навчальних курсів. Відміна очної освітньої взаємодії у ЗВО під час запровадження карантинних обмежень спровокувала прикладний інтерес до запровадження дистанційного навчання. Наразі дистанційне навчання як альтернатива традиційному

аудиторному під час карантину впевнено зайняло провідну позицію організації освітнього процесу у вітчизняних закладах вищої світи. Як слушно зазначають вітчизняні вчені В.М. Кухаренко та В.В. Бондаренко, після послаблення карантину у світі стало зрозуміло, що людство перейшло на нову стадію розвитку, де дистанційне навчання буде відігравати велику роль [1, с. 7].

Накопичені наукові дослідження та практичні напрацювання предметно розкривають зміст, функції та методичні аспекти дистанційного навчання. Однак, важливим є з'ясування вражень саме студентів як суб'єктів освітнього процесу, ефективність навчально-професійної діяльності яких має стратегічне значення для розвитку вітчизняного суспільства. У цьому річці невивченим залишається питання впливу дистанційного формату навчання на успішність адаптації студентів першого курсу до умов навчання у вищій школі. Наголошуючи, що адаптація пов'язана зі зміною соціальної ситуації розвитку студента, Л.Г. Подоляк і В.І. Юрченко диференціюють такі вектори пристосування першокурсника, як формальний, соціально-психологічний та дидактичний [2, с. 61].

Відповідно, прицільний інтерес авторів роботи був спрямований на студентів першого курсу, які лише розпочали свої фахове навчання і дидактична та соціально-психологічна адаптація яких відбувалась на платформі дистанційного навчання.

Виклад і аналіз результатів дослідження. Для з'ясування позиції студентів щодо сильних і слабких сторін дистанційного навчання було розроблено анкетування закритого типу, засобами якого у січні 2021 року анонімно за допомогою відповідної Google-форми опитано 73 студентів-першокурсників спеціальності «Психологія» Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Позначаючи ефективність навчання в дистанційних умовах (діапазон балів від 0 до 10, де 0 означає неефективність, 10 – найвищу ефективність), більшість студентів поставили оцінки від 7 до 10 балів, що свідчить про домінуюче визнання опитуваними високої ефективності цієї форми навчання. Оцінка

респондентами ефективності навчання на платформі Moodle загалом виявилася також доволі високою, адже 78% студентів поставили оцінки від 7 до 10 балів. Схвально відгукнулись першокурсники і щодо роботи з розробленими викладачами електронними навчальними курсами, оскільки 82% студентів вважають їх якість високою (таблиця 1).

Таблиця 1. Оцінка студентами ефективності дистанційного навчання

Рівні оцінки ефективності	Кількість опитаних (у %)		
	дистанційне навчання	платформа Moodle	електронні навчальні курси
Високий	81	78	81
Середній	16	9	16
Низький	3	13	3

Першокурсникам пропонувалося також визначити основні переваги дистанційного навчання. Найбільший відсоток респондентів (28%) серед них виокремили розвиток умінь самоорганізації та самодисципліни, комфортні умови навчання вдома (25%), економію витрат на проїзд і роздрукування навчальних матеріалів (16%), безпечність для здоров'я в умовах карантину (16%), підвищення власної цифрової (технічної) грамотності (9%).

Обираючи варіанти позначень недоліків дистанційного навчання, 41% першокурсників вказали на відсутність повноцінної комунікації з одногрупниками і викладачами, складності в самостійному опрацюванні навчального матеріалу (13%), технічні проблеми (проблеми з Інтернетом, відеозв'язком тощо) (13%), незручні умови навчання вдома (9%), більш низьку якість знань, умінь і навичок (9%).

У процесі анкетування студентам пропонувалось визначити основні складності в роботі з електронними навчальними курсами. Показово, що 34% опитаних вказали на відсутність труднощів, що може свідчити про те, за відповідний період дистанційного навчання першокурсники змогли адаптуватися до такого формату освітнього процесу. Серед виявлених труднощі фігурують: відсутність інструкцій і зразків для виконання робіт (22%), суворо регламентовані терміни для їх здачі (19%), складність або незрозумілість формулювання завдань (19%).

Оскільки викладачами систематично проводилися он-лайн заняття з використанням різних платформ, студенти оцінили також і їхню зручність у використанні. Найбільш зручною 75% першокурсників визнали Google Meet, 10% – Zoom, і майже 13% студентів обидві платформи назвали однаково зручними.

Оцінка студентами ефективності он-лайн лекцій показала, що такий формат занять є достатньо ефективним для 78% респондентів, посередньо ефективним для 19%, а малоефективним для 3% студентів. Серед недоліків он-лайн лекцій 44% опитаних визнали проблемою високу ймовірність відволікань, переймаються відсутністю безпосередньої взаємодії з викладачем 22% першокурсників, низька мотивація до сприйняття інформації властива 16% опитаних, на недостатні можливості для дискусії та обговорення цікавих питань вказали 9% студентів.

Он-лайн семінари були оцінені 88% студентами як достатньо ефективні, посередньо та мало ефективні – для 9% та 3% опитаних відповідно. Серед недоліків он-лайн семінарів були виявлені відсутність належної групової взаємодії у баченні 44% студентів, складності повномірного вияву своєї підготовки до семінару властиві 19% респондентів, на недостатні можливості для дискусії та обговорення цікавих питань вказали стільки ж опитаних.

Узагальнюючим щодо всього опитування стало питання про форму навчання, якій би першокурсники надали перевагу, якби могли обирати (рисунок 1).

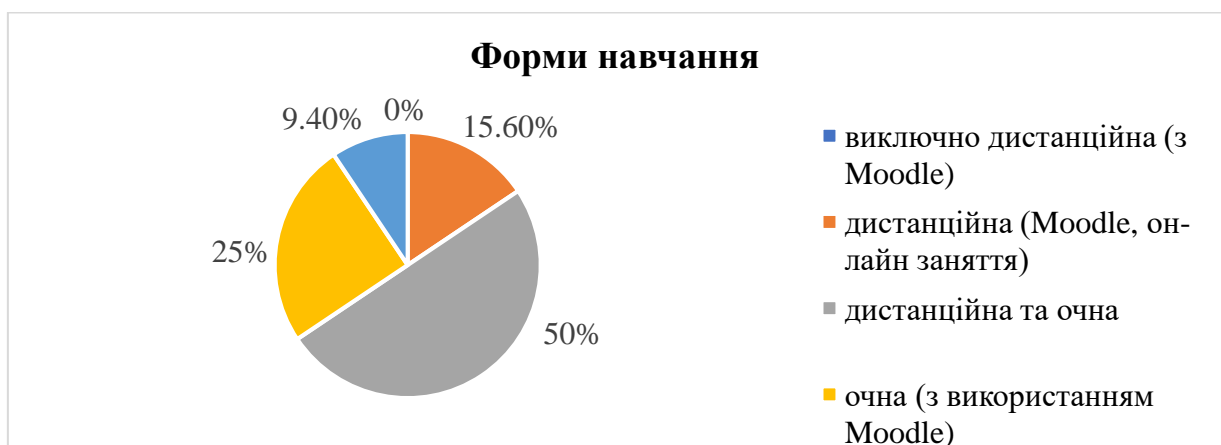

Рисунок 1. Форми навчання, яким би студенти віддали перевагу

Половина опитаних першокурсників позначили оптимальним для них поєднання дистанційної та очної форм навчання у співвідношенні 50/50, 25% респондентів обрали б очну форму (з можливістю використання Moodle), 16% опитаних подобається дистанційний формат з використанням Moodle та організацією он-лайн занять), 9% опитаних обрали б виключно очну форму навчання.

Висновки. Аналіз результатів анкетування показав, що більшість першокурсників доволі високо оцінюють ефективність дистанційного навчання, якість розроблених викладачами електронних курсів, ефективність он-лайн занять, що свідчить про успішну дидактичну адаптацію першокурсників до умов фахового навчання. Домінуючими перевагами дистанційного навчання, у критичному баченні студентів, виявлено розвиток їхньої самоорганізації та самодисципліни, а також зручні та безпечні умови навчання. Оскільки найбільше першокурсників не влаштовує відсутність повноцінного спілкування з одногрупниками і викладачами у дистанційному форматі освітньої взаємодії, це виразно вказує на проблеми соціальної адаптації першокурсників до умов фахового навчання.

Література:

1. Екстрене дистанційне навчання в Україні : монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків : Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
2. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи : підручник. Київ : Каравела, 2008. 351 с.

Стаття відправлена: 14.02.2021 р.

© Коханова О.П.